

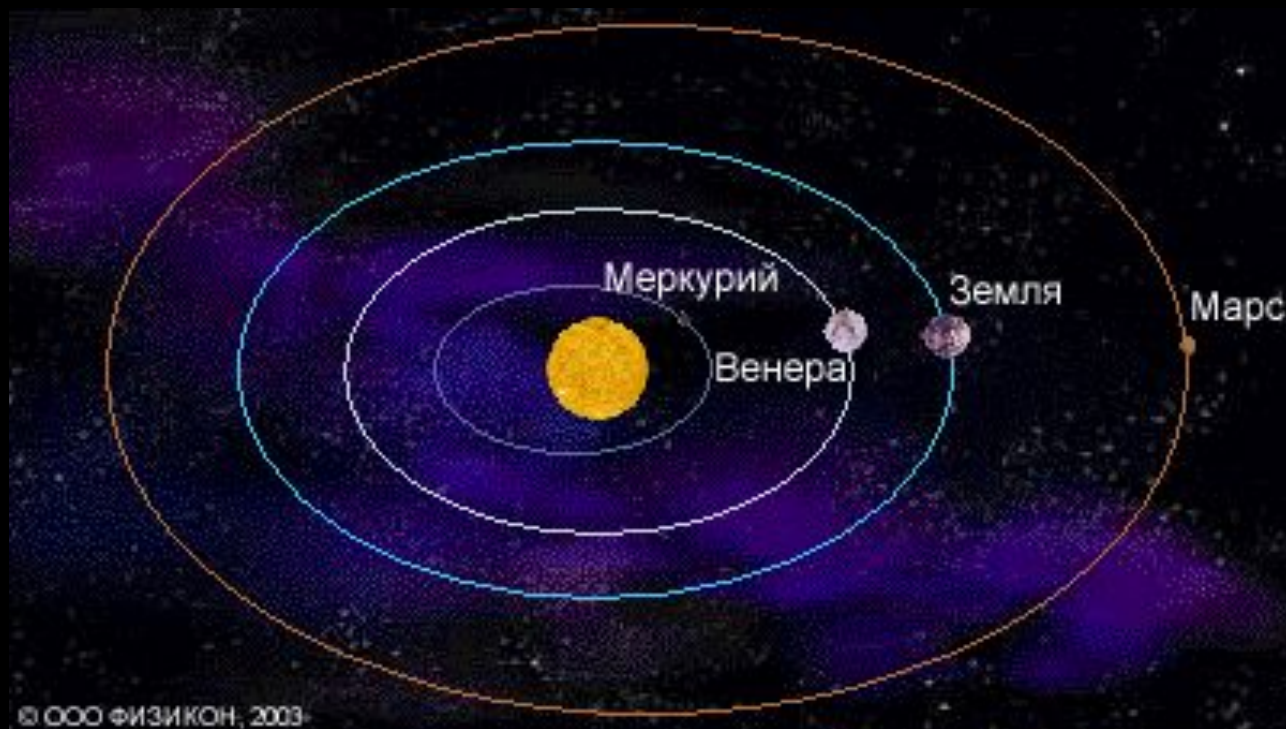
Жир планетасы

Гомәр Гали исемендәге
Иске Тинчәле урта гомуми
белем мәктәбе география
укытучысы

Гайнетдинова Фәридә
Мөнир кызы

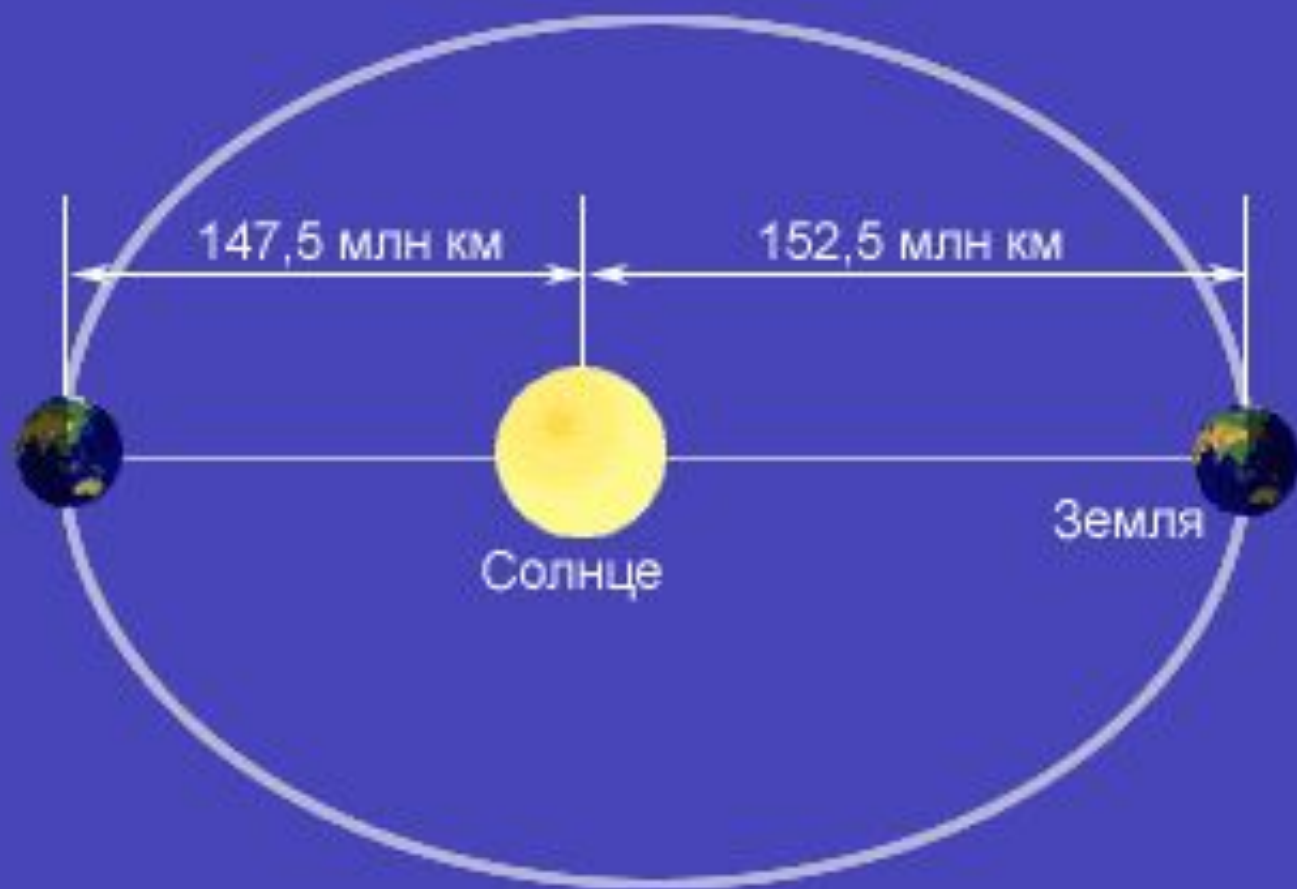
Жир – кояш системасындагы 3 планета

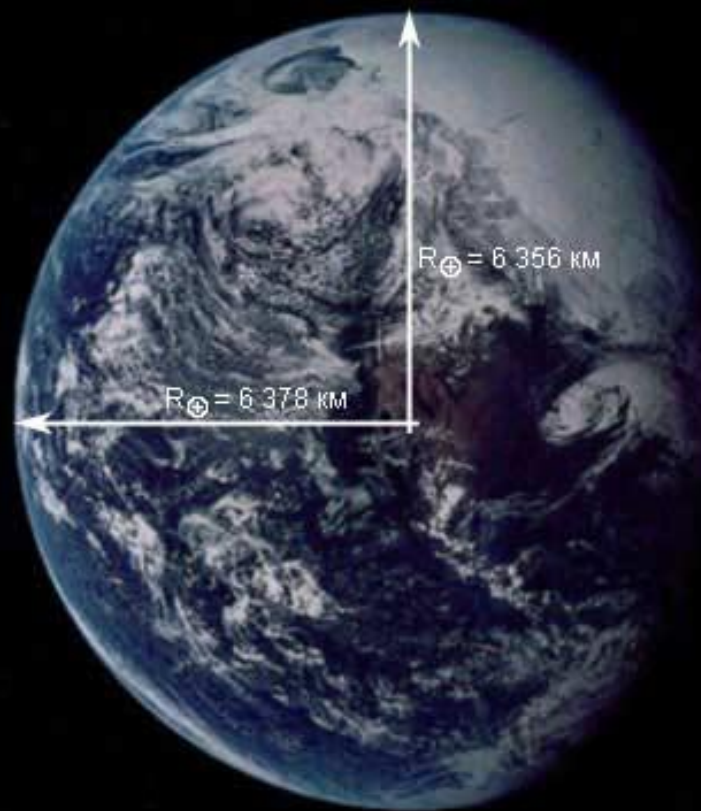
*Жир орбитасының радиусы – 149,6 млн км-
– 1 астрономик берәмлек деп атала*

*Орбитада әйләнү периоды 365,256 тәулек, яки 1 ел.
Орбита буенча уртача әйләнү тизлеге – 29,8 км/с*

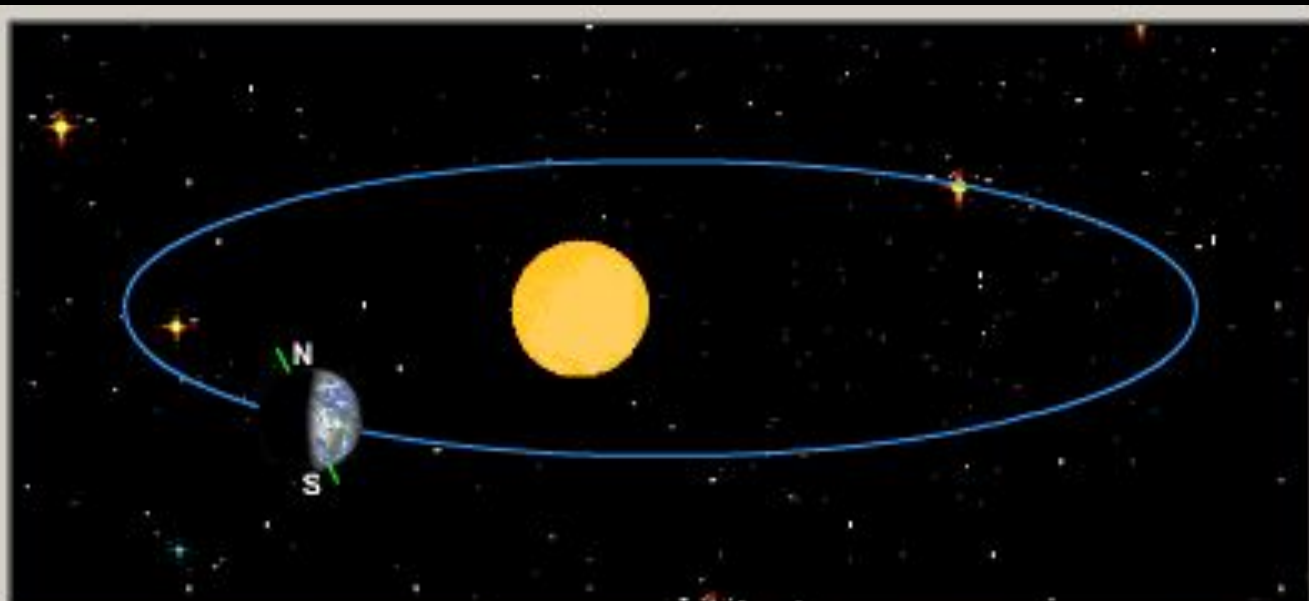

Экваториал радиусы $R = 6\,378$ км.
Поляр радиусы $R = 6\,356$ км

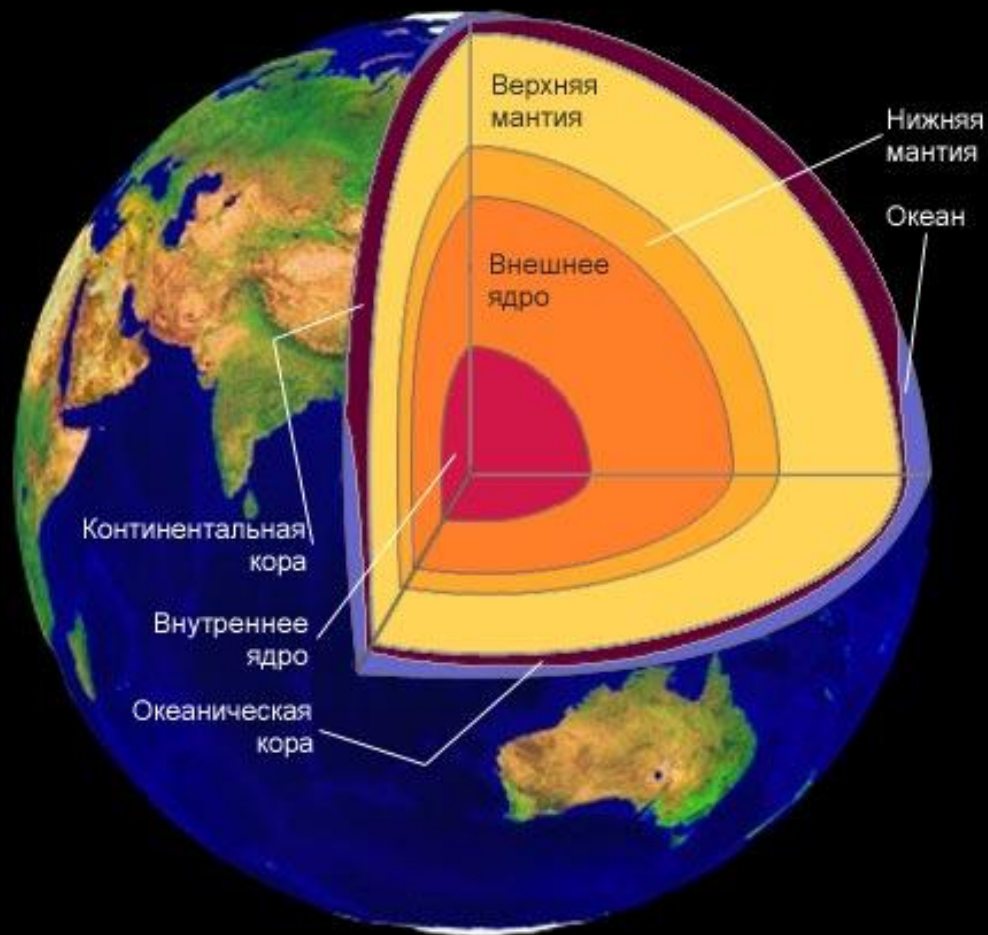
Ел фасылларының алмашынуы

Год	00
Месяц	01

Жирнең төзелеше

Төшнең температурасы= +6000 градус

Жірінең тышчасы

Атмосфера

Литосфера

Гидросфера

Биосфера

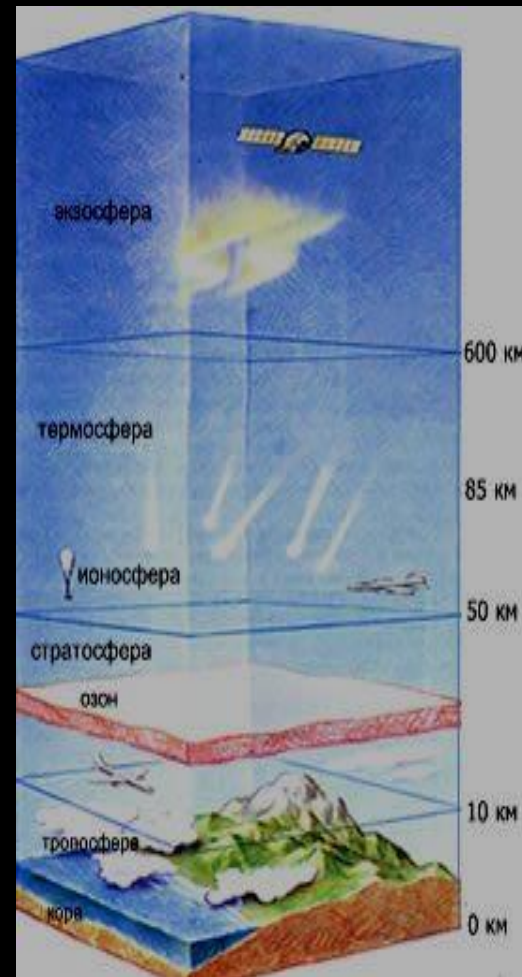

Жир зур массалы күк жисеме
буларак үз тирәсендә
атмосфераны тота.

Атмосфераның төзелеше

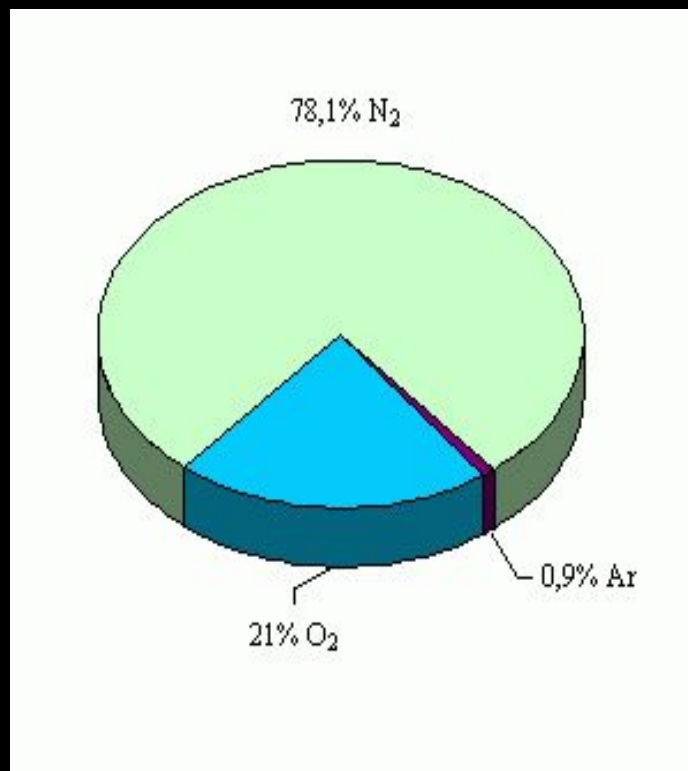
Атмосфера катламнары –
тропосфера, стратосфера, мезосфера, термосфера, экзосфера.

	Высота	Температура	Характеристика
Тропосфера	0–12 км	Падает на 6° на каждый км	Тропосфера нагревается инфракрасным излучением земной поверхности.
Стратосфера	12–25 км	–50° C	
	25–50 км	Немного растет, на высоте 50 км около 0° C	Температура растет за счет реакции разложения озона, которая сопровождается выделением теплоты.
Мезосфера	50–85 км		Озон поглощает ультрафиолетовое излучение в области (200–300 нм), защищая жизнь на поверхности Земли.
Термосфера	85–800 км	Температура увеличивается с высотой. Днем на высоте 400 км около 1500° C	Ультрафиолетовое и рентгеновское излучение Солнца ионизует молекулы воздуха. Поэтому термосферу называют ионосферой. От ионосферы отражаются радиоволны. Становятся преобладающими водород и гелий.
Экзосфера	Свыше 800 км		Молекулы движутся с огромными скоростями, иногда улетая в межпланетное пространство

**Жир атмосферасының төп элементлары
азот и кислород.**

**Калган газлар: су пары,
углекислота, неон, метан, водород – 1 %.**

Парник эффект

Атмосферадагы оптик күренешләр

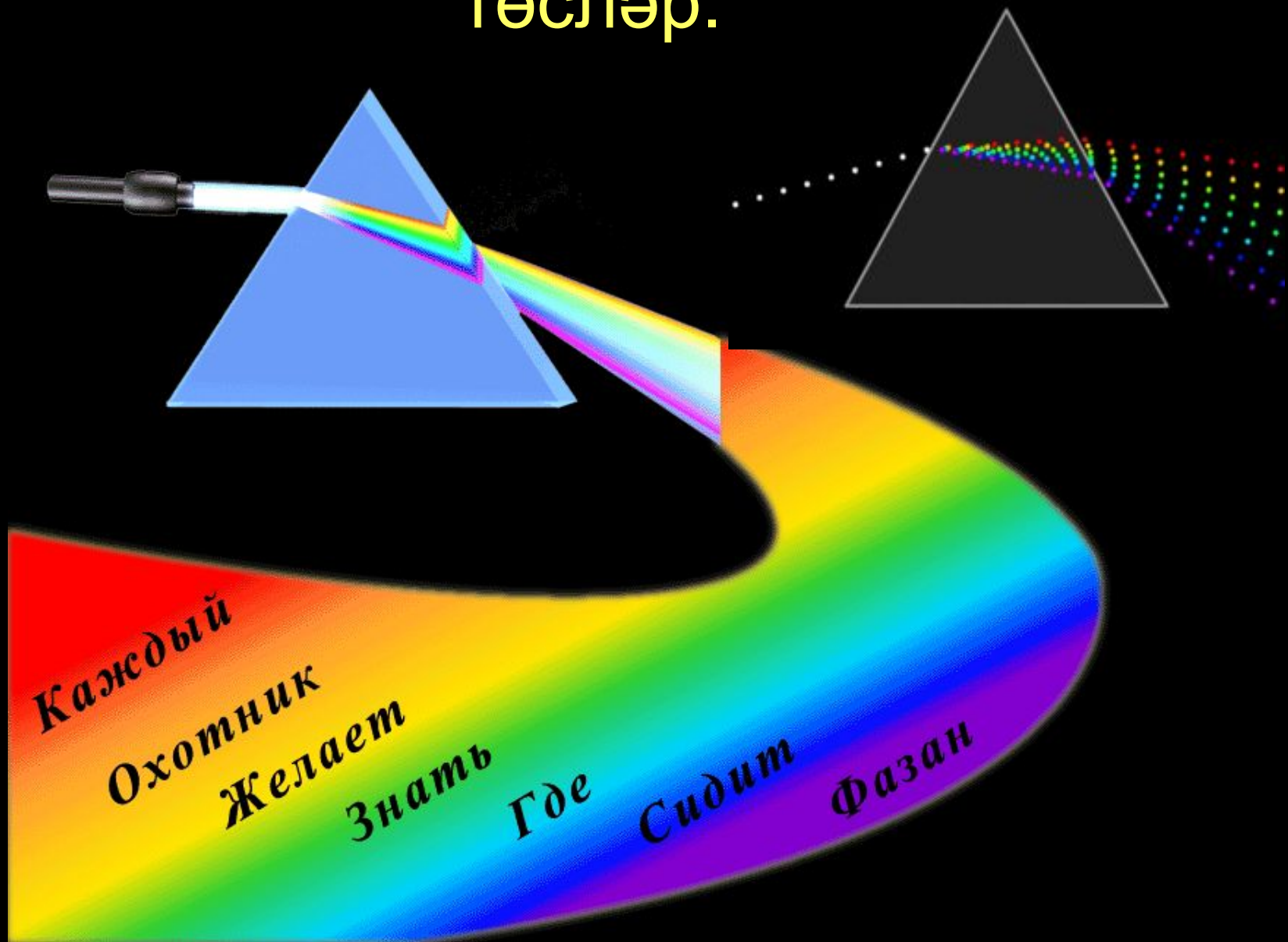
- САЛАВАТ КҮПЕРЕ
- ГАЛО
МИРАЖ
- ПОЛЯР БАЛКЫШЛАР
- КОЯШ ТОТЫЛУ
- АЙ ТОТЫЛУ
- КҮК ЙӨЗЕНЕҢ ТӨСЕ...

Салават күпере көндөз.

Төнгө ай салават күпере. Яңгырлы төн.

Кояш спектры-табигый төсләр.

Яңғыр тамчысына үтөп кәргән яктылык нуры сына
һәм спектрға таркала.

МИРАЖ

Югары МИРАЖЛАР

Югары мираж
суынган
атмосфера
катламыннан
яктылык
нурлары
кайтарылу
сәбәпле
төньяк
киңлекләрдә
күзтелә.

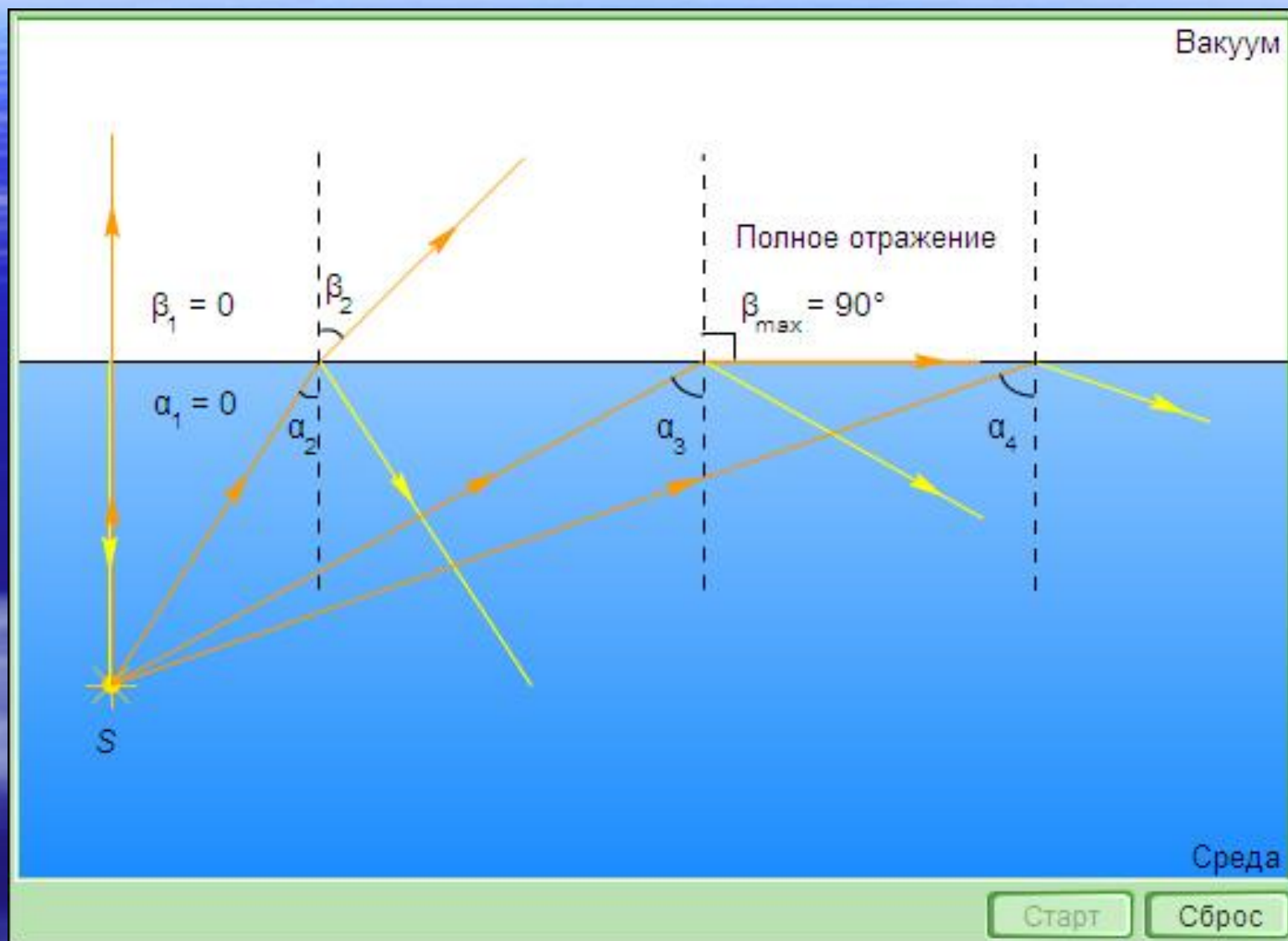

Түбән миражлар

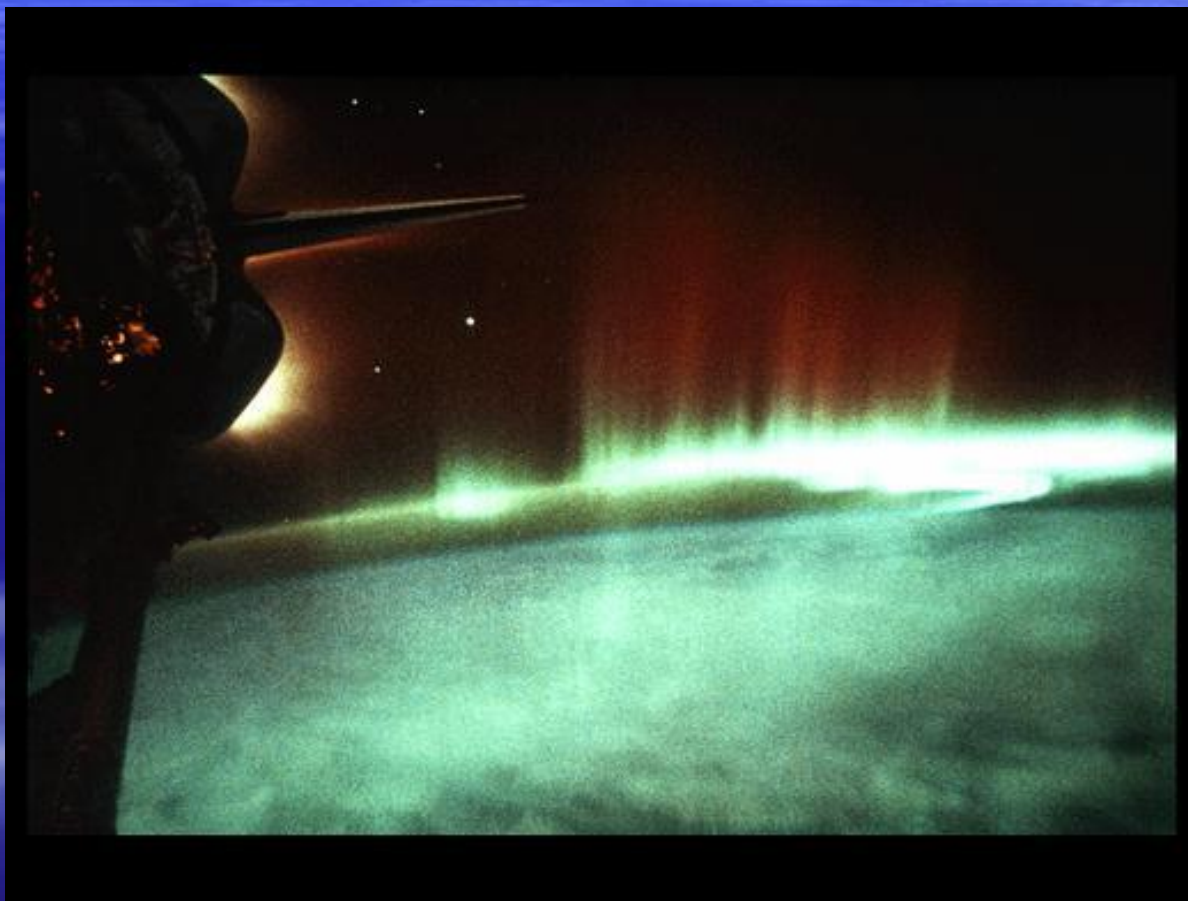
Түбән миражлар
атмосфераның
суынган
катлауларыннан
яктылык
нурлары
кайтарылу
сәбәпле
экваторда
чүлләрдә
күзәтелә.

Тулы кайтарылу

Поляр балкышлар төньяк һәм көньяк магнит
полюсларында күзәтелә.

Поляр балкышлар кояштан килүче зур энергияле
кисәкчекләрнең магнит кыры тәэсирендә
атмосферага үтеп керү нәтижәсендә күзәтелә.

70-300км биеклек

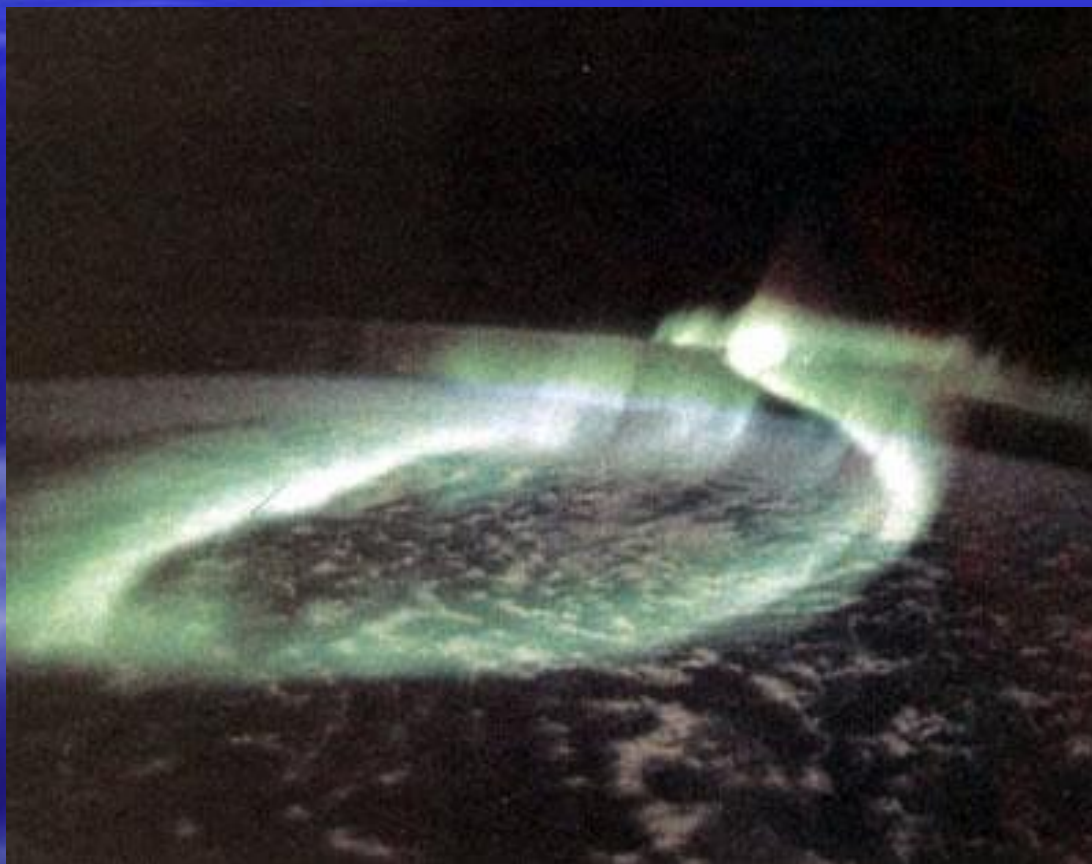

Балкышлар кояш активлыгына бәйле.

65 - 105 км биклектә.

•ЯШЕН

вакыт $0,2 \div 0,3\text{с}$, ток зурлыгы $10^4 - 10^5 \text{ А}$,
озынлыгы 20 км

- Яшен каналының диаметры 1 см,
- Температура 25 000°C,

Ток молнии может достигать 1 млн А, напряженность поля пробоя 10^6 В/см

Характерная форма путей разрядов

✓ Кояш тотылу (Ай кояшны каплай);

✓ Ай тотылу (Жир күләгәсе айны каплай).

Ай тотылу

23 мая 2003 г.

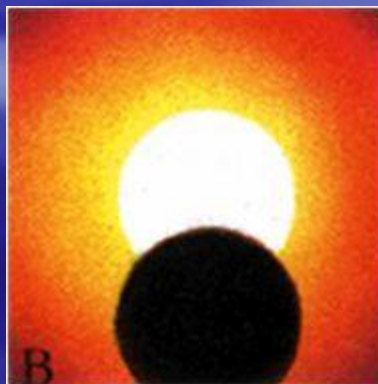
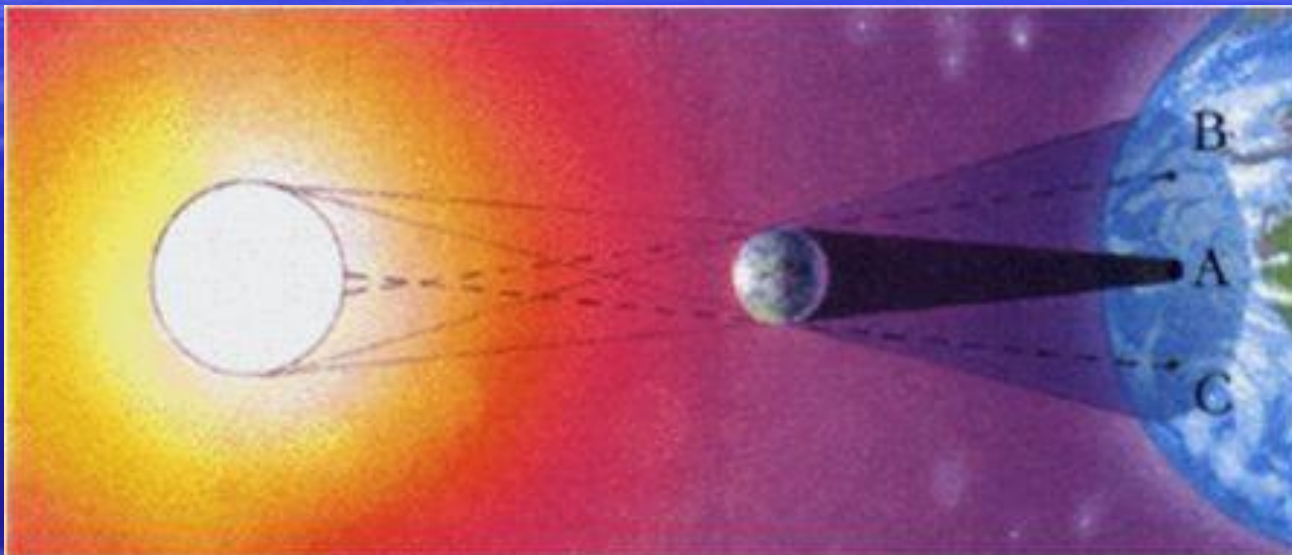

Ай тотылу

9 декабря 1992 г.

Тулы кояш тотылу (схема)

Зэңгэр күк йөзе

Ни өчен аяз күк йөзе зәңгәр төстә, горизонتا кызыл төстә?

Кояш горизонтта
булганда кызыл төс
горизонт өслегеннән
шуыша, ә башка
төсләрне җир
каплай.

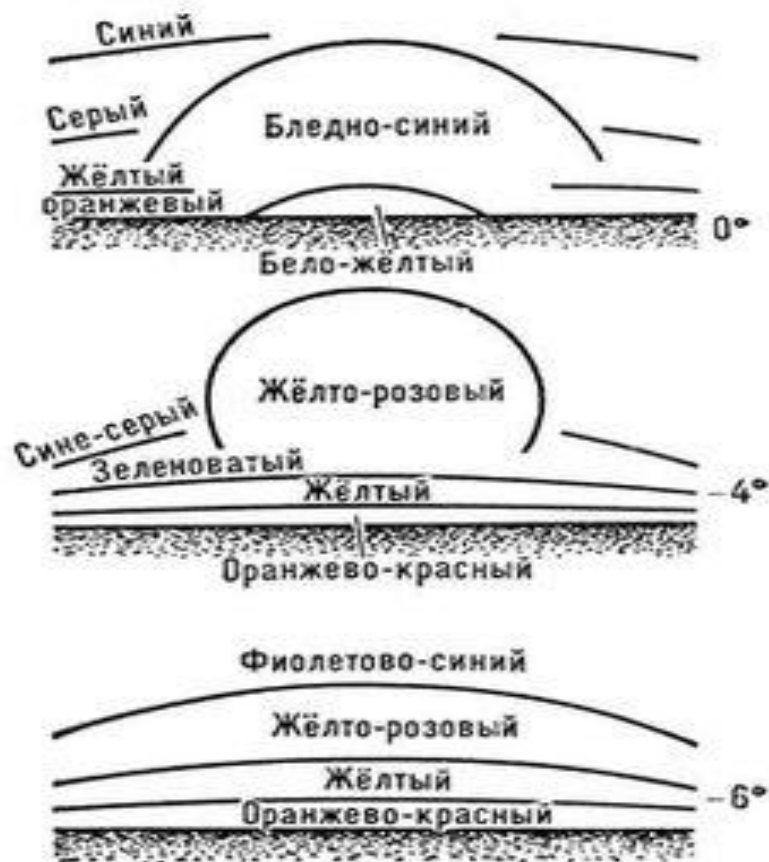

ЦВЕТ НЕБА ВО ВРЕМЯ ЗАКАТА

ВОСТОК

ЗАПАД

Таң ату

Ни өчен йолдызлар
жемелди?

*Ай океандагы суга тәэсир итеп су
күтәрелешләре һәм чигнеүләрен
барлыкка китерә.*

Атмосфераның әһәмияте

1. Һава тере организмнар һәм үсемлекләр өчен кирәк.
2. Метиоритлардан саклай
3. Озон катламы кояштан килгән зарарлы нурланышны тота
4. җирдә кискен температура үзгәрешеннән саклай.

- Атмосфераны пычыратуның нәтижәләре
 - Озон катламының кимүе.
 - Температураның күтәрелүе.
- (Бозлыklarның эрүе, океан суларының биеклегә күтәрелү)